



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

II19 Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Β΄

Ενότητα 10: Εξουσία και συμβολικές
νομιμοποιήσεις της: Το παλαιό καθεστώς και η
Γαλλική Δημοκρατία

Κώστας Γαγανάκης

Φιλοσοφική Σχολή

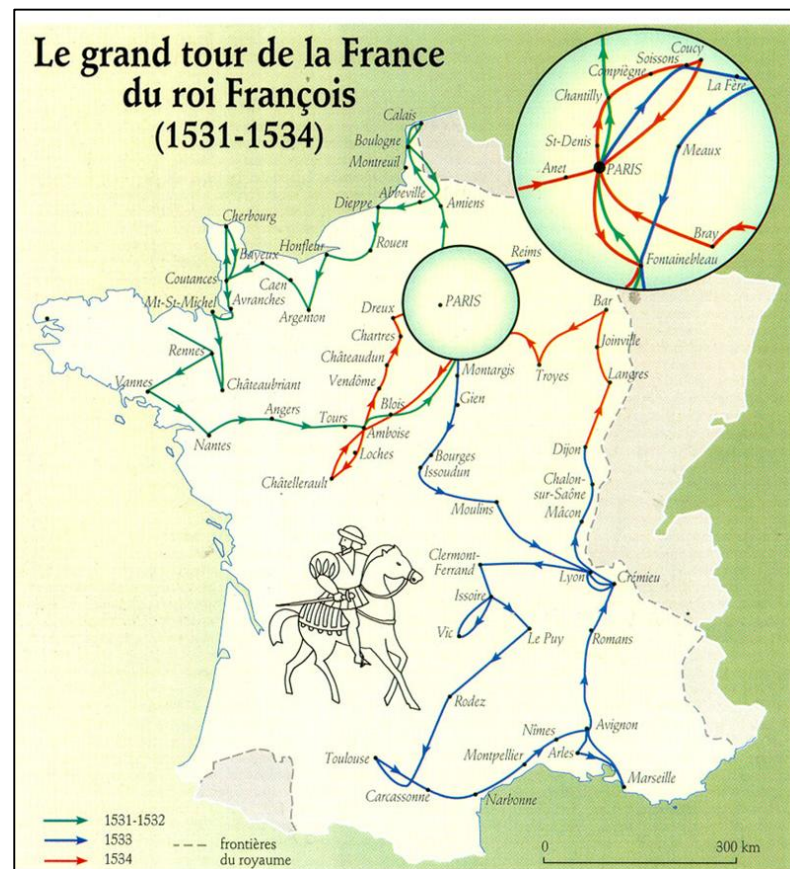
Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας

Η αποθέωση της μοναρχίας: Η βασιλική είσοδος του Φραγκίσκου Α΄ στη Rouen, 2 Αυγούστου 1517 1

Εικόνα 1.

Ζωντανοί πίνακες:

- Αμνός (Rouen) κάτω από βασιλικό κρίνο που ανοίγει, αποκαλύπτοντας «ελπίδα, αυτοσυγκράτηση, υπομονή».



Η αποθέωση της μοναρχίας: Η βασιλική είσοδος του Φραγκίσκου Α΄ στη Rouen, 2 Αυγούστου 1517 2

- Μεταμορφώσεις Οβιδίου: Ολύμπιοι θεοί υποβάλλουν τα σέβη τους στο Δία. Τιτάνες=Τούρκοι «και άλλοι εχθροί». Οβιδιακή «αργυρή εποχή» (Δίας) , κατώτερη της χρυσής (Κρόνος).
- Μπρούτζινος έφιππος, «ρωμαϊκός» ανδριάντας.



Η αποθέωση της μοναρχίας: Η βασιλική είσοδος του Φραγκίσκου Α΄ στη Rouen, 2 Αυγούστου 1517 2

Εικόνα 2.

- Βασιλικός θυρεός, παραστάτες «Μαυριτανοί». Υδρόγειος, καλυμμένη με ασημένιο κάλυμμα. Πύργος πόλης Αθηνών με Παλλάδα. Αστέρι επάνω στην υδρόγειο ανοίγει, η υδρόγειος γίνεται χρυσή, εμφανίζεται παιδί (Περσέας-βασιλιάς).
- Ιππότες πολιορκούν πύργο. Εκρήξεις, παραστάτες μοναχοί (φρίκη πολέμου, ιερότητα ειρήνης).



Η αποθέωση της μοναρχίας: Η βασιλική είσοδος του Φραγκίσκου Α΄ στη Rouen, 2 Αυγούστου 1517 3

- Υφήλιος επί των ώμων του Ηρακλή & του Άτλαντα. Αποκάλυψη ουρανού και σαλαμάνδρας, τυλιγμένης σε «ιερές φλόγες» (“je me nourris à bon feu”) Σαλαμάνδρα νικά ταύρο (Γιούρι) και αρκούδα (Βέρνη), μάχη Marignano.
- Παραδεισένιος κήπος, στην κορυφή του η Θεοτόκος με μοναρχικούς κρίνους. Παραδίδει κλάδο βαΐων στο μονάρχη, στα πόδια της ο αμνός της Rouen.
- Ανθρωπιστικά ιδεώδη ελίτ: ειρήνη και ευημερία, ωστόσο «τιμημένος πόλεμος» και επικύρωση αυτοκρατορικών βλέψεων Γαλλίας. Ισχυρές προσδοκίες από νέο μονάρχη.



Βασιλική είσοδος Καρόλου Η΄

Εικόνα 3.



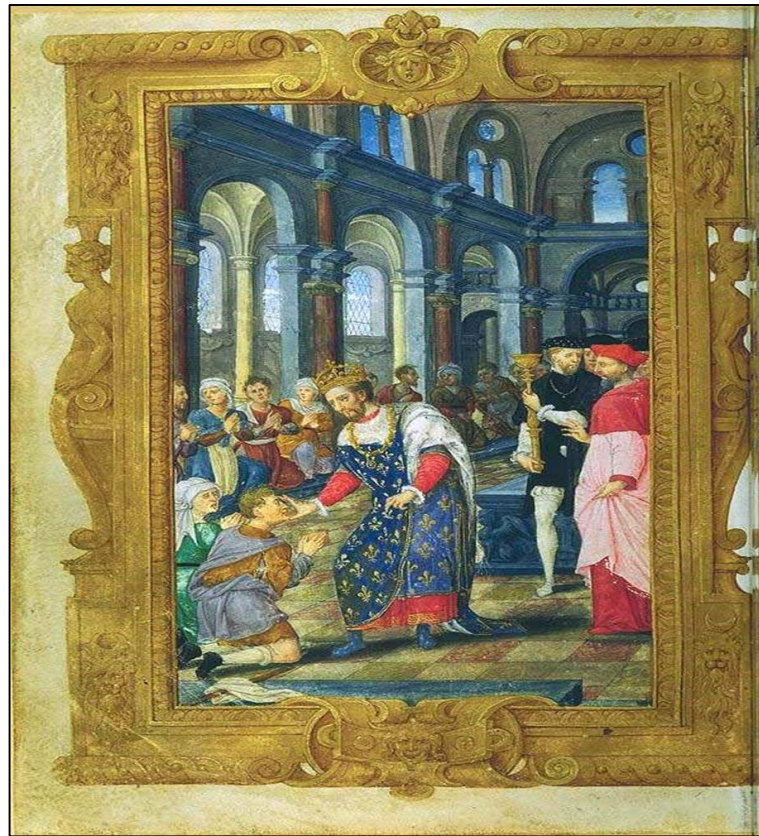
Ο σοφός βασιλιάς: ο Φραγκίσκος Α΄ - Αθηνά

Εικόνα 4.



Το θαυματουργό άγγιγμα: Ο Ερρίκος Β΄ στην τελετή της βασιλικής αφής

Εικόνα 5.



Μαξιμιλιανός Α΄

Εικόνα 6.



Κάρολος Κουίντος

Εικόνα 7.



Φίλιππος Β΄

Εικόνα 8.



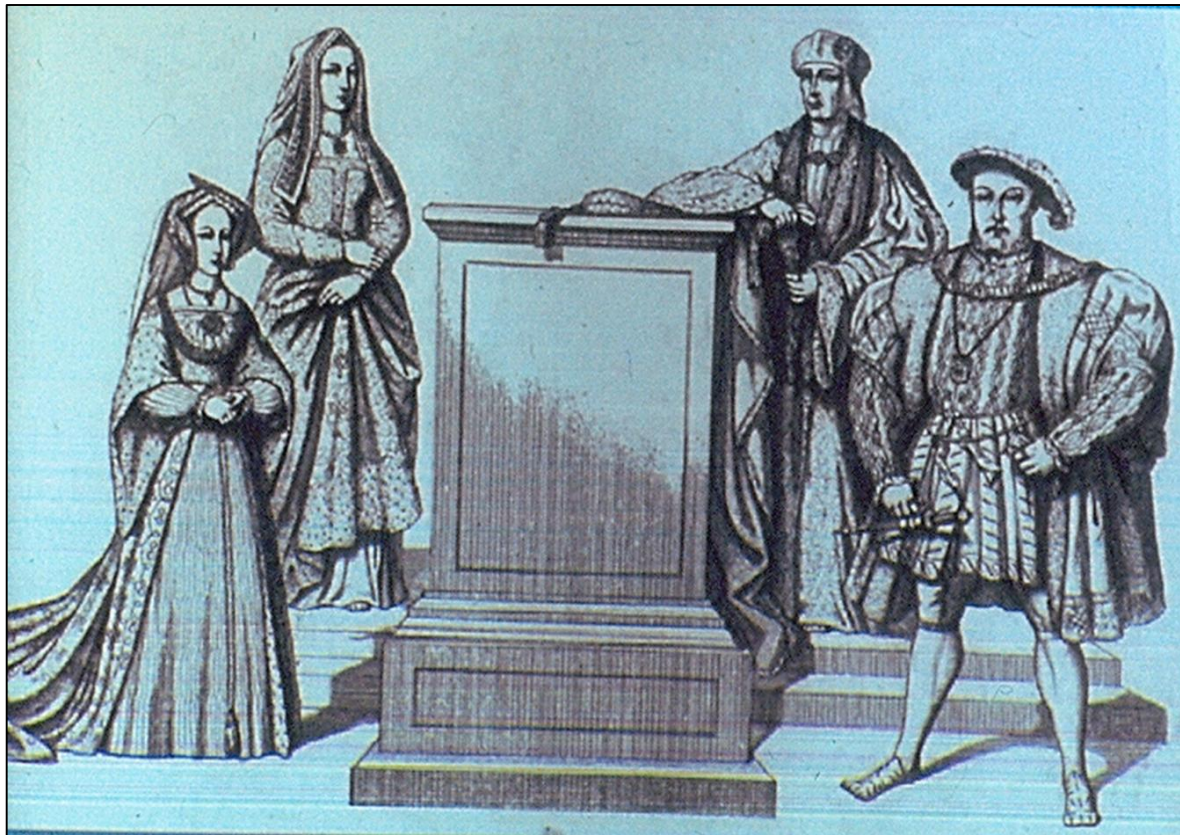
Αυτοκρατορική αλληγορία: οι Κάτω Χώρες

Εικόνα 9.



Η αδιάσπαστη συνέχεια των Τυδώρ

Εικόνα 10.



Οι τελευταίοι Valois

Εικόνα 11.



Η προπαγανδιστική μηχανή του Λουβοδίκου ΙΔ΄

Εικόνα 12.

- **1643-1715, περίοδος βασιλείας.**
- Μετάλλια, προτομές, ανδριάντες, εικονογραφημένες αφηγήσεις, δεκάδες πορτρέτα (από μωρό στην αναπηρική καρέκλα). Διατριβές, επικές αφηγήσεις, ωδές, μπαλέτα, οπερέτες, αλληγορικά θεάματα.
- **Κατασκευή εικόνας μονάρχη:** επικοινωνία μέσω απεικόνισης, πολλαπλή παρουσία εικόνας βασιλιά.



Μνημειακές διαστάσεις απεικόνισης βασιλιά, Gazette de France, Mercure Gallant, κοινωνικοποιούν την εικόνα του. Μολιέρος, Ρακίνας, Jean-Baptiste Lully, εξυμνούν βασιλικό μεγαλείο

Εικόνα 13.



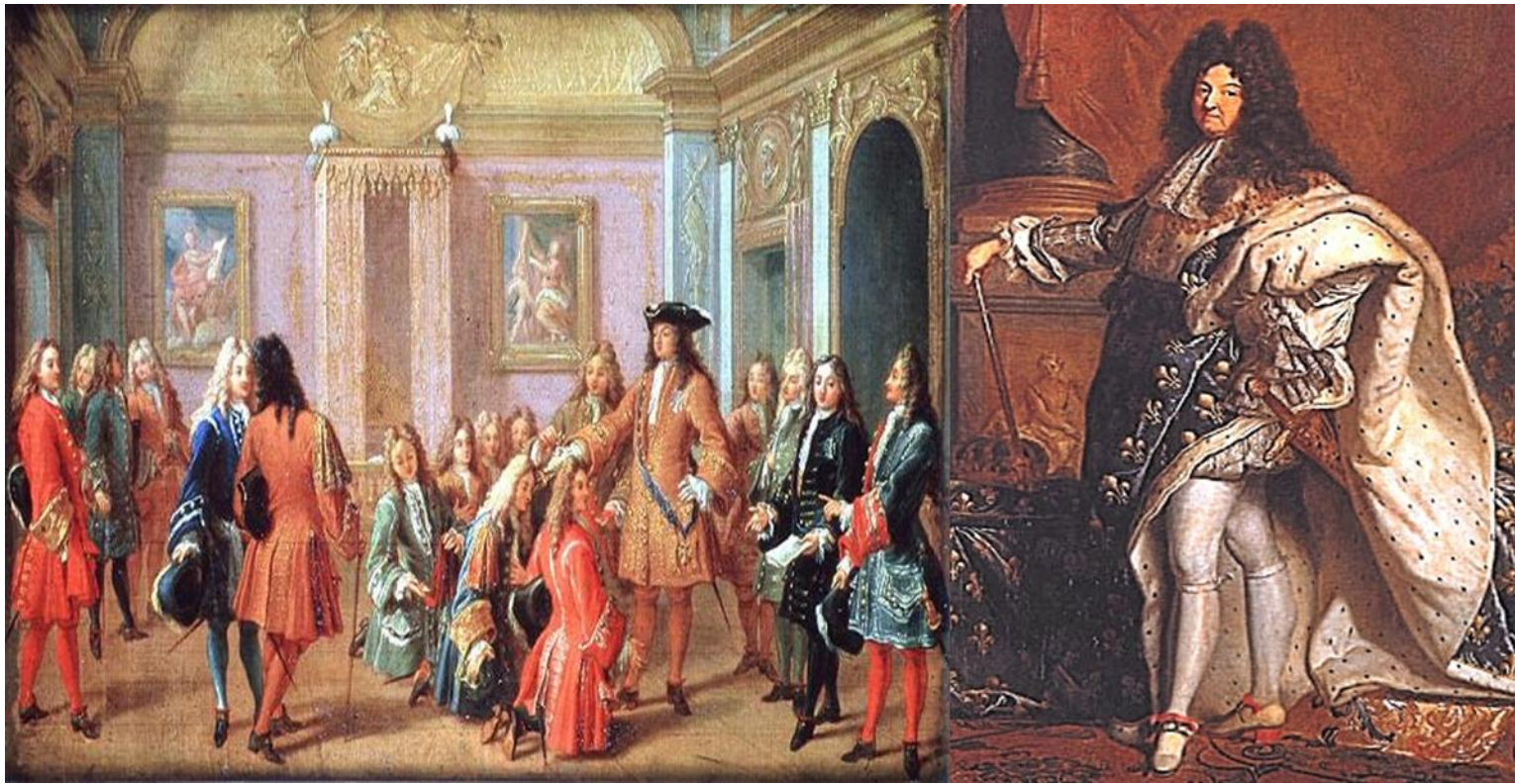
Ρωμαϊκό πρότυπο αυτοκρατορίας. Πίνακες σε μεγαλύτερο του φυσικού μεγέθους. Διάσημα εξουσίας (σκήπτρο δικαιοσύνης, ξίφος Καρλομάγνου)

Εικόνα 14.



Συμβολικές τελετουργίες: τελετή της αφής Παλάτια: Λούβρο, Βερσαλλίες, θέατρα αποθέωσης του Λουβοδίκου ΙΔ΄

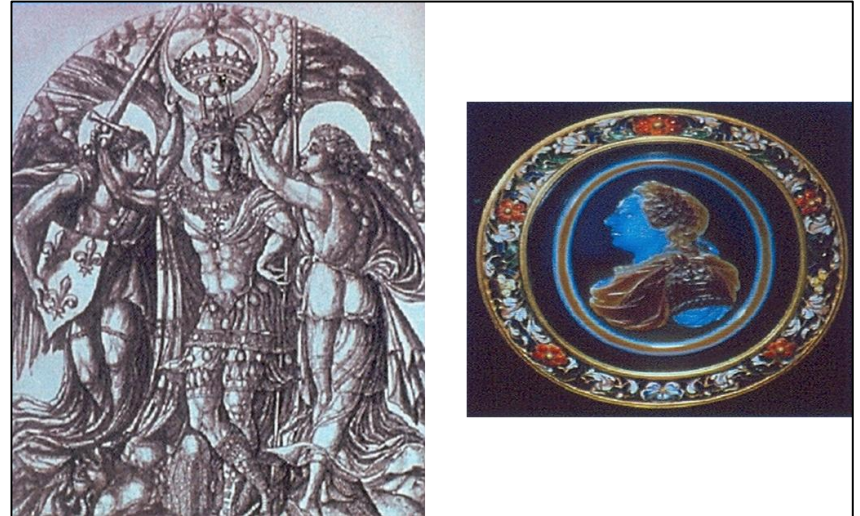
Εικόνα 15.



Εικόνα 16.

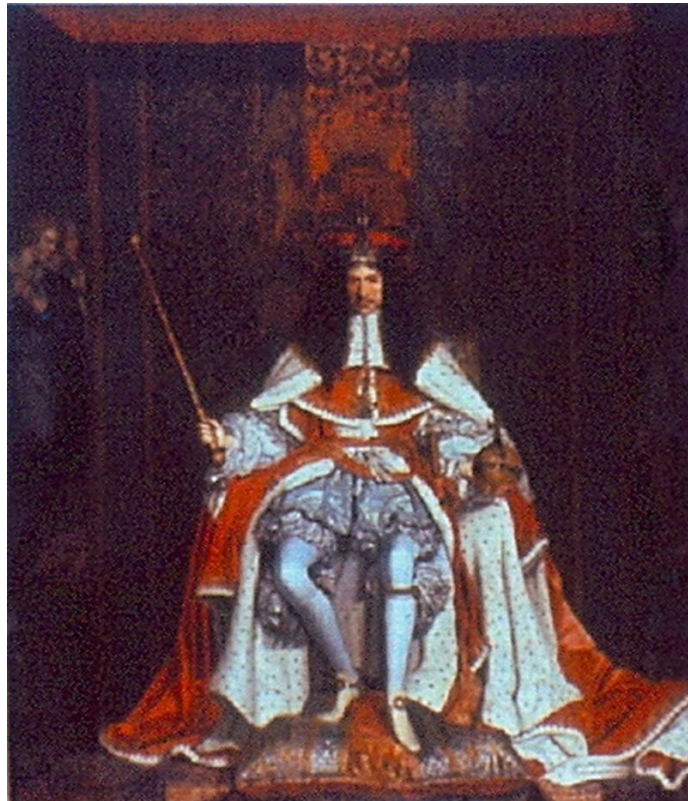
Αποδέκτες βασιλικής
προπαγάνδας:

- Μετέπειτα γενιές Γάλλων.
- Αστικές & επαρχιακές ελίτ.
- Ξένες βασιλικές αυλές.
- 650.000 Γάλλοι
στρατιώτες, 1701-1713.



Μεταφορά προπαγανδιστικής τεχνογνωσίας: Ο Κάρολος Α΄ Στιούαρτ

Εικόνα 17.



Ακολουθώντας το βασιλικό παράδειγμα: Καρδινάλιος Ρισελιέ

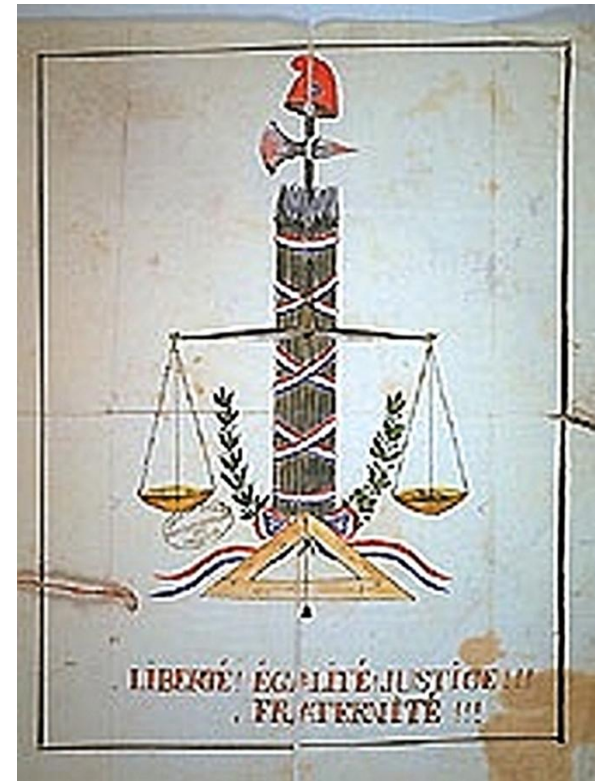
Εικόνα 18.



Φρυγικός σκούφος και δένδρο της ελευθερίας στη Γαλλική Επανάσταση

Εικόνα 19.

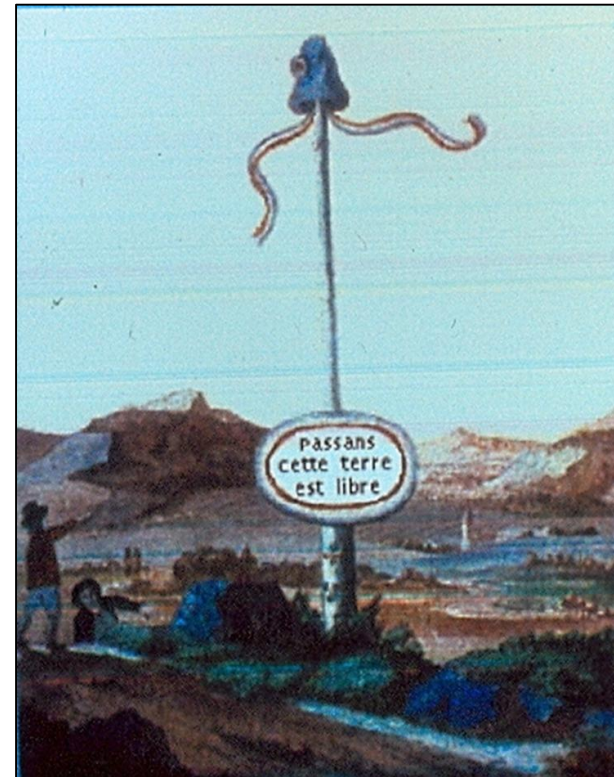
- 22 Σεπτεμβρίου 1792, Αβάς Henri Grégoire: Ανάγκη καταστροφής συμβόλων βασιλικής εξουσίας τα οποία ασκούν «υπνωτική δύναμη» στους πολίτες.
- Κατάργηση μοναρχικού εθνόσημου.
- Υιοθέτηση νέου εμβλήματος (Ράβδοι εξουσίας, φρυγικός σκούφος).



Δένδρο της ελευθερίας

Εικόνα 20.

- Δένδρο άνοιξης Γάλλων χωρικών, παγανιστικές τελετές. 16ος αι., σύμβολο κοινοτικής αλληλεγγύης (φύτεμα σε εξεγερμένες περιοχές, μπροστά στη φεουδαλική έπαυλη).
- Ταραχές στις αμερικανικές κτήσεις του βρετανικού στέμματος, Αύγουστος-Σεπτέμβριος 1765: «ανοιξιάτικοι στύλοι», «δένδρα ελευθερίας».



Θεά της ελευθερίας, φρυγικός σκούφος 1

- Βρούτος, *libertas restituta*, μετάλλιο (*pileus*).
- Γάλλοι καλλιτέχνες στην υπηρεσία της αμερικανικής επανάστασης.
- Augustin Dupré – Βενιαμίν Φραγκλίνος, μετάλλιο Θεάς ελευθερίας (*pileus*).

Εικόνα 22.



Θεά της ελευθερίας, φρυγικός σκούφος 2

Εικόνα 23.

- Jacques-Louis David, «Φεστιβάλ Ελευθερίας», 1792
- Βολταίρος, Βρούτος.
- Bonnet rouge, bonnet de la liberté.
- Pileus (Αμερική) – Dupré – Γαλλία (φρυγικός σκούφος).



Εξουσία και νομιμοποίησή της. Τελετουργικές ληηλασίες & διάλογος με την εξουσία 1

Εικόνα 24.

- Ρώμη, τέλη Αυγούστου 1559, αναγγελία θανάτου Πάπα Παύλου Δ΄: Πλήθος «σε έξαλλη χαρά», λεηλατεί το παλάτι της Via Ripetta, απελευθερώνει κρατούμενους, πυρπολεί το κτίριο.



Εξουσία και νομιμοποίησή της. Τελετουργικές λεηλασίες & διάλογος με την εξουσία 2

- Δύο ημέρες μετά, καταστροφή ανδριάντα Παύλου Δ', έκθεση κομμένου κεφαλιού διακοσμημένου με κίτρινο «εβραϊκό καπέλο». Επί τρεις ημέρες τα σύμβολα του Carafa καταστρέφονταν σε ένα όργιο λεηλασιών.



20 Οκτωβρίου 1559, Αβαείο Felonica, επικράτεια Δούκα της Mantua: 1

- Ψευδής φήμη περί εκλογής του καρδινάλιου Ercole Gonzaga, θείου του Δούκα, ως διαδόχου του Παύλου Δ. Πλήθος ανθρώπων με επικεφαλής προκρίτους, εισβάλλουν στο αβαείο, αδειάζουν τη σιταποθήκη, παίρνουν 500 πρόβατα, 80 άλογα, 20 αγελάδες, στρώματα, σεντόνια, κουζινικά σκεύη, όλα αξίας 2.500 σκούδων.



20 Οκτωβρίου 1559, Αβαείο Felonica, επικράτεια Δούκα της Mantua: 2

- Ανακρινόμενος ο πρόκριτος της Felonica υπερασπίζεται το δικαίωμα της κοινότητας να διατάξει την τελετουργική λεηλασία της μονής από τα μέλη της. Η πράξη ικανοποιούσε το αίσθημα τιμής της κοινότητας.



20 Οκτωβρίου 1559, Αβαείο Felonica, επικράτεια Δούκα της Mantua: 2

Εικόνα 25.

- 16 Σεπτεμβρίου 1590, Bologna: Τα νέα της εκλογής του Πάπα Ουρβανού Ζ' (Giovanni Battista Castagna) προκαλούν τη συγκέντρωση πλήθους, το οποίο επιτέθηκε στην εβραϊκή συναγωγή της Via dell' Inferno.



20 Οκτωβρίου 1559, Αβαείο Felonica, επικράτεια Δούκα της Mantua: 3

- Κουτί εισφορών που κλάπηκε επιστράφηκε στις αρχές. Συλλήψεις και επιστροφή κλοπιμαίων στους εκπροσώπους της εβραϊκής κοινότητας. Με το σύνθημα «ζήτω ο Castagna, ζήτω ο Πάπας», πλήθος λεηλάτησε το αρτοποιείο της οδού San Stefano, μόνο αρτοποιείο παραγωγής ψωμιού πολυτελείας με παπική άδεια.



12 Νοεμβρίου 1528, Modena: 1

- Είσοδος νιόπαντρων Ercole, διαδόχου του Δούκα του Este και Renée, κόρης του Λουβοδίκου ΙΒ΄ της Γαλλίας. Η κοινότητα ετοίμασε ένα σκίαστρο για την άμαξα της νύφης, το οποίο και θα αφαιρούσαν τελετουργικά οι νέοι της πόλης. Δουκική απαγόρευση επί ποινή θανάτου για οποιαδήποτε ενέργεια, υπόσχεση για προσφορά δώρου στους νέους της πόλης.

Εικόνα 26.



12 Νοεμβρίου 1528, Modena: 2

- Με την είσοδο της πομπής στην πόλη, νέοι επιτίθενται στην άμαξα της νύφης, αφαιρούν τα μουλάρια και την άμαξα. Πυροτεχνήματα, πυροβολισμοί, ζητωκραυγές.
- Την επομένη, εκπρόσωπος του Δούκα προσφέρει 30 σκούδα στους νέους για την εξαγορά των λαφύρων, εκείνοι όμως βρίσκουν το ποσό ευτελές και αποφασίζουν να του τα δωρίσουν.



Τελετουργικές λεηλασίες και jus spolii 1

- Σύνοδος Χαλκηδόνας, 451: καυτηριάζει τη συμμετοχή κληρικών στη λεηλασία των περιουσιακών στοιχείων νεκρών επισκόπων.
- Ισπανία, Σύνοδος Ilerda, 542, Σύνοδος Valencia, 546: κληρικοί, λαϊκοί και συγγενείς των νεκρών επισκόπων συμμετέχουν στις λεηλασίες.



Τελετουργικές λεηλασίες και jus spolii 2

- Πάπας Στέφανος Ε΄, Liber Pontificalis, 885: λεηλασία του βεστιαρίου, των κοσμημάτων και διακοσμητικών, της σιταποθήκης και του κελαριού κρασιών του λατερανού ανακτόρου.
- Απομνημονεύματα Αινεία Σίλβιο Πικκολομίνι: Η εκλογή του το 1458 συνοδεύθηκε από το «ειδεχθές έθιμο» της λεηλασίας του παπικού ανακτόρου από το υπηρετικό προσωπικό και το ρωμαϊκό όχλο.



Τελετουργικές λεηλασίες και jus spoli 3

- Σκλήρυνση παπικής στάσης από τον 13^ο αιώνα, ανάδειξη του jus spoli ως νομιμοποιητικού επιχειρήματος των τελετουργικών λεηλασιών από τον 15^ο αιώνα.
- E. P. Thompson, Η ηθική οικονομία του πλήθους: Συζήτηση για τελετές μετάβασης.
- Διεκδίκηση δικαιώματος λεηλασίας, παραπέμπει στο ζήτημα της νομιμοποίησης της εξουσίας.
- Ενσωμάτωση των τελετουργικών λεηλασιών και εκτροπών στην «αυλική εικονογραφία» του κράτους της πρώιμης νεωτερικότητας.



Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη εδώ. <http://eclass.uoa.gr/courses/ARCH100>



Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών 2014. Κώστας Γαγανάκης. «Μάθημα: ΙΙ19 Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία Β΄. Ενότητα: Εξουσία και συμβολικές νομιμοποιήσεις της: Το παλαιό καθεστώς και η Γαλλική Δημοκρατία». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ARCH7>



Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».



[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.



Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.



Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/5)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 1: Copyrighted

Εικόνα 2: *Portrait of [Francis I](#)*. Oil on canvas by [Jean Clouet](#), c. 1525. Public domain.
http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Italian_Wars/Selected_picture/7

Εικόνα 3: Jean Marot, *Le Voyage de Gênes (Voyage to Genoa)*, Tours, around 1508, Manuscripts Department, Western Section, Fr. 5091, Parchment. Public domain.
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bnf059.jpg>

Εικόνα 4: Copyrighted

Εικόνα 5: Copyrighted

Εικόνα 6: [Maximilian I, Holy Roman Emperor](#). Public domain.
http://en.wikipedia.org/wiki/Imperial_election



Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/5)

Εικόνα 7: Emperor Karl V. Public domain.

<http://www.gettyimages.com/detail/illustration/emperor-karl-v-stock-graphic/107877532>

Εικόνα 8: Alonso Sánchez Coello (1532-1588). Public domain.

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alonso Sánchez Coello - Philip II Holding a Rosary - WGA20721.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alonso_Sánchez_Coello_-_Philip_II_Holding_a_Rosary_-_WGA20721.jpg)

Εικόνα 9: Frans Francken (II) (1581-1642). Public domain.

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Francken II, Frans - Allegory on the Abdication of Emperor Charles V in Brussels, 25 October 1555, - c. 1620.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Francken_II,_Frans_-_Allegory_on_the_Abdication_of_Emperor_Charles_V_in_Brussels,_25_October_1555,_-c._1620.jpg)

Εικόνα 10: Copyrighted

Εικόνα 11: Copyrighted

Εικόνα 12: Copyrighted



Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (3/5)

Εικόνα 13: Copyrighted

Εικόνα 14: Copyrighted

Εικόνα 15: Copyrighted

Εικόνα 16: Copyrighted

Εικόνα 17: John Michael Wright (1617-1694). Public domain.

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Charles II of England.png](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Charles_II_of_England.png)

Εικόνα 18: Copyrighted

Εικόνα 19: Copyrighted

Εικόνα 20: Copyrighted

Εικόνα 21: Copyrighted



Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (4/5)

Εικόνα 22: Illustration of the French Revolutionary. Copyrighted.

<http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/illustration-of-the-french-revolutionary-emblem-with-text-news-photo/50702805>

Εικόνα 23: 18th century, Hotel Carnavalet. Copyrighted.

<http://www.gettyimages.com/detail/illustration/18th-century-hotel-carnavalet-stock-graphic/96503813>

Εικόνα 24: *Portrait of Pope Paul III*. Public domain.

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_works_by_Titian

Εικόνα 25: Copyrighted

Εικόνα 26: Copyrighted



Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (5/5)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Πίνακες

